
Megszűnt üzemek nyomában: a végelszámolásban kimúló Savaria Ruhaipari Rt.

Lendvai Emil - 2011-02-27 19:21:45

1948 az államosítások, szövetkezések éve volt. Ebben a helyzetben néhány szombathelyi szabó kisiparos és szabósegéd úgy gondolta, hogy az összefogásban sokkalta nagyobb erő van, s eljött az idő szövetkezetet alakítaniuk. A szándékot tett követte, a szövetkezet első neve Szabóiparosok Beszerző, Termelő és Értékesítő Szövetkezete lett.

Az indulás persze nem ment zökkenőmentesen. A tagok a használt, saját lábhajtásos gépeiket, kezdetleges vasalóikat, és más varróeszközöket vitték a közösbe. Kezdetben mindenki – ahogy korábban kis műhelyében tette – egyedi módon készítette a ruhákat, de hamar rádöbbenek, hogy így nem sokra mennek, össze kell dolgozni.

Munka a szövetkezetnél 1959-ben (forrás: BDK gyűjteménye) fotó: Lendvai Emil

Az első nagyobb megrendelések vasutas egyenruhákra szóltak. Aztán az 1950-es évek elején megkezdődött a szövetkezet fejlődése, aminek következtében 1959-ben felavatták az új üzletházukat a Savaria úton (a mai Széll Kálmán utcában). A szövetkezet – korábbi névváltozások után – 1959-ben felvette a „Sabaria” nevet (Sabaria Ruházati Kisipari Termelőszövetkezet), majd 1970-ben a Savaria Ruhaipari Szövetkezet elnevezést.

Az akkor még KTSZ-ként működő cég épülete 1960-ban fotó: Lendvai Emil

Voltak sikeres évtizedek

A szövetkezet egyre jobban fejlődött, egyre több lett a megrendelés, sok embernek tudtak munkát adni. A fénykor a rendszerváltás előtti időszakra esett. Férfi pantallókra, női ruhákra és szoknyákra egyre nagyobb volt a kereslet, jelentős volt az export.

Bár a hazai könnyűipar a gombamód szaporodó kisvállalkozásokkal, varrodákkal felhígult, az 1996-os év még nullszaldós volt az időközben részvénytársasággá vált ruhaipari cégnél, az árbevétel-arányos eredmény 1998-ban azonban az előző évihez viszonyítva körülbelül egy százalékkal mérséklődött.

Az egy műszakos munkarendben a kereseti színvonal 15-16 százalékkal emelkedett. Ebben az évben

a 141 főt foglalkoztató cégnél 120 ezer férfinadrágot és 25 ezer női felsőruházati terméket gyártottak (egykor ez a szám elérte még a 240, illetve 30 ezret).

1999-ben a 167 millió forint árbevétel még 12 százalékkal meghaladta az előző évit, s 5 ezerrel több férfinadrágot állítottak elő. Továbbra is a holland megrendelés volt túlsúlyban, a belföldi piac – főként a feketegazdaság térhódítása miatt – egyre szűkült. Bár a talpon maradás volt a cél, a dolgozói létszám mégis 151-re nőtt, s további jó szakemberekre lett volna szükség. 2000-ben a belföldi megrendelések (mindössze 2 százalék) visszaesése miatt már 6 ezerrel kevesebb női ruhát készítettek. Az export 85 százalékát a holland piac kötötte le. Ebben az évben a létszám 15 fővel csökkent. Hiányt éreztek szakmunkásokból, és már szakmai gyakorlatot végző diákokat sem foglalkoztattak.

Elkerülhetetlen lett a végelszámolás

Aztán 2001 júliusa után folyamatosan veszteséget halmoztak fel. A veszteségek már felemésztették a részvénytársaság pénzügyi tartalékait, s félő volt, hogy a vagyonhoz is hozzá kell nyúlni. Hitelt sem akartak felelőtlenül felvenni. Mivel a kormányzat sem tett lépéseket az exportorientált, magas élőlétszámú kis- és középvállalkozások valamilyen támogatására, egyenes út vezetett a végelszámolásig, amelyről az Rt. közgyűlése 2002 júniusában döntött.

A cég június végi zárómérlege adósságot nem tartalmazott. Szeptember 15-ig még folyt a termelés, a 124 érintett dolgozónak augusztus elején kezdték meg a felmondások kézbesítését. A gépeket és a nagyjából 1200 négyzetméteres ingatlant értékesítették, amelyben jelenleg a szombathelyi körzeti földhivatal működik. A cégnek egyébként 1953-tól saját tanműhelye is volt, elsősorban a szakmunkás-utánpótlás képzésére. 2002-ben a tanműhelyt is megszüntették.

fotó: Lendvai Emil

Visszatekint az elnök-igazgató

Artner Tiborné elnök-igazgatóként levelezte a végelszámolást is. Elmondta: a szövetkezet 1992-ben lett részvénytársaság, és még az 1990-es évek elején is eredményes volt a gazdálkodás, 2000-ben a forint erősödésével kezdtek jelentkezni a gondok a könnyűiparban. Különösen a bér munkában dolgozó, exportorientált üzemek kerültek nehéz helyzetbe, így a Savaria Ruhaiipari Rt.

is. A tőkés partner az eurónkénti 20 forintnyi erősödést már nem volt hajlandó felvállalni.

A rendszerváltás után csökkent a létszám a könnyűiparban, mert sok olyan vállalkozás indult, ahol az egyszerű betanított munkával is meg lehetett azt a pénzt keresni, amit a minőségi szakmunkával. Ez munkaerő gondokat eredményezett. Az rt-nél döntő mértékben női dolgozókat foglalkoztattunk, 80 százalék volt a szombathelyiek aránya. Kicsi volt a fluktuáció, már csak azért is, mivel itt az ágazaton belüli összehasonlításban átlagon felül lehetett keresni. Az újonnan végzett szakmunkások azonban inkább más területen helyezkedtek el. A holland export az 1990-es évek elején indult be, addig inkább német megrendelésre dolgozott a cég. Hetente legalább egy kamion érkezett Hollandiából az áruért - hallhattuk.

A végelszámolás után a dolgozók nagy részét átvette a Styl, egyesek egyéb ruhaipari vállalkozásnál helyezkedtek el, de más területeken is kínáltak munkalehetőséget.